

سوال : ترخن دیاں نظاں کس الجیے دایاں
نیں؟ جرویں گل آرو۔

تعارف :

امد راہی دیاں جدید بھائی
نظاں دے بھوکے نول ترخن آکھیا ماندا
اے۔ امد راہی بھائی جدید شکاری دے
وجہ چل نال رکھدے نیں۔

ترخن اوس ویڑے نول آکھیا
ماندا اے جھہ بیہ تے ہول تریاں پر
پر تے آتدیاں نیں تے نالے ایندے بھات
دا ایلز وی تر دیاں نیں۔

بقول سعادت حسن منٹو، "تیں

ہے ایس بھوکے وجہ تھان تریاں دیاں بھات
وی عکاسی کیتی گئی ہے تے ایس دا نال
ترخن نول ود تے نیں سی ہو سکدا۔"

دو جیا ویہ :

وند ٹ نول
بعد دے حالات
دا مشاہدہ

الٹ میٹار دی
ہیاتیات
بھائی

پہلا ویہ :

ترخن دے ویہ

(1) ترخن دیاں نظاں وچ جین دا المیا

ترخن دیاں نظاں وچ وڈے
سوچنے انداز نال جین دیاں تھیںڈاں دایوان
دا المیا بیان کیتا تیا اے۔ کیس طرح
ویر دی جگہ نول پھوٹے پوہدے مزاق
دا موضوع رکھیا داند اے، امد راپی
پوہداں وڈا پنفا اظہار تروے نیں۔

ن کللی کلیر دی فی کللی کلیر دی
جگہ میرے ویر دی۔۔۔

(2) ترخن وچ چھلاں ماردی ہوانی دے الیے دا بیان

ترخن دے پلے تھو وچ
امد راپی پوہداں الرٹشار دی تباتی بیان
کرن وے ہوانی دے دور دا ذترووی تروے
نیں جھتے ہوان تڑیاں نول اپنے توابیل دے
شیزادے دا انتظار پوہدا اے۔

ن کللی کلیر دی فی کللی کلیر دی
چھلاں پئی ماردی ہوانی جی پیری

(3) ترخن وچ ہوائی دے دھو تہ دا بیان

گھن امد راپی بیوان ترخن
 دیاں نظاں وچ ہوائی دا دتر کر دے نس
 اوکھ ای اوہ منڈاں دے پیار دے
 دھو تے وی بیان تردے نس تہ کدیاں
 ہوان ترپاں نوں جھڈ تے منڈے اوہناں
 دے دلاں نال کھنڈ ر جان دے نس۔

لے تے تو جھڈ تے ٹر جانا سی میلی جی تھن
 پیار دی کھنڈ ر جاتی کیوں سی
 دے تے قل جے فر جانا سی
 حل دی بازی لائی کیوں سی

(4) ترخن وچ سسلیاں نوں مت دیاں گلاں دا بیان

ترخن وچ نوے نوں
 نوے مومبھات اتے شاعری لیدی
 اے۔ تیس طرح الطمشار دے بھات
 بیان کیتے نس نال ای ایہ وی دسیا
 اے تہ پیار دا دھو تہ کھان تھی بعد اوہ
 تھی ایہی سسلیاں نوں مت دیاں
 گلاں تردی اے۔

۱۰ پیار ترین تون مرنا چننا بندا آلودای مرزا
پر ایس پیار تون تھولی پائے نیتیت بیدار نیتیت مرزا
بے آئی نہ مریو فی
اڑیو پیارہ تریو فی۔

(۱) ترخن وچ لوک گیتاں دا رنگ

ترخن دے دھو و دھو المیاں
دے وچ آک المیاں وی ایہ آک ایس
کلام دیاں نظماں وچ لوک گیت وی
شامل نیں۔ ایس طرح پنجابی ثقافت
دے موسیقی دا اظہار لہدا ہے۔

۱۱ کچلے دی دھاری ایہ
دل جیسی شہ ماہیا تیرے قدماں تون داری

(6) ترخن وچ لوک داستان دا بیان:

تلس طرح احمد داسی
 بودان ترخن دیاں نظاں وچ لوک کیت
 شامل کیت، اوسی طرح لوک داستان
 دے توالے وی لہدے سں - کتے پیرے
 راخو دی داستان نوں ورتیا اے تے
 عاشقوں نوں طعنہ دتے سں -

وہ جے توں مرزا ہوندا را بھیا
 تے میں تھری زیر
 سلھے پیار دی سا بھئی یسگو نوں
 بھڑی موت وی توڑ نہ سادی

(7) ترخن وچ ونڈ توں بعد دے حالات دا بیان:

ترخن دے دور طہر
 وچ ونڈ توں بعد دے لوکاں تے معاشرے
 دے حالات دی عکاسی کیتی تھی اے - کس
 طرح توان تریاں دیاں عزتاں نیلام
 کیتیاں تیاں سں تے کتے یو بیوگے
 تنیاں دیاں لہا یگاں دل تیاں سں -

لہ سن دے بابل میرا تیرے سارے ٹٹ تے تھماں
 تیری تگ پیراں وچ دل تھی مٹی وچ مل تھی تھماں
 تیری شرمناں والی دھی نوں دیکھ تے سب شرمناں

(8) ترخن وچ استعاریاں دا استعمال

ترخن وچ مختلف

الہیے بیان کردے وے، احمد راجی
 بھودان وڈی مبارک نال استعارے ورتے
 نیں۔ مثال دے طور تے:

مرزادا استعارہ: بہادی واسطے
 کدو تے کھڑے دا استعارہ: ظالم واسطے
 راجھ دا استعارہ: مظلوم لوکاں واسطے

(9) ترخن وچ حالات دا مشابہہ

بقول سید اختر جعفری:

ترخن وچ نیں ایہ قویاں لکھیاں
 نیں:

- (i) حالات دا ڈونگھا مشابہہ
- (ii) عام لوکاں دے دکھ درد دا اظہار
- (iii) مباحی نوں تنگ ساواں لئی تسکون

آئیر لاسٹ

ترجن احمد دای پی پوراں
 دی وڈی سوینی کاوش اے - ایس
 دے وچ طرح طرح دے موموعات
 توں سوینی لفظی نال بیان کیتا تیا
 اے -

بقول احمد بدم فاسی:

”احمد دای پی پوراں نے مدتاں توں
 سنی ہوئی بھائی زبان توں بگاڑا
 اے -